

Workshop Ruimtes maken in de zorg

Historiek van zorg en ruimte in P.C. Dr. Guislain

**Kick-off Academische Werkplaats de-institutionalisering
Brussel, 7/10/2022**

**Filip Morisse, Ph D, orthopedagoog
coördinator strategisch beleid dubbeldiagnose
P.C. Dr. Guislain, Gent**

P.C. Dr. Guislain in historisch perspectief

- Dr. Jozef Guislain en Kanunnik P.J. Triest
 - Samenwerking vanaf 1828
 - Bouw P.C. Dr. Guislain in 1857
 - Deskundigheid/wetenschappelijkheid samen met bewogenheid en bezieling
- Morele behandeling

P.C. Dr. Guislain in historisch perspectief

- De bakermat van de psychiatrie en GGZ in B en EUR
- Van bij de start bijzondere aandacht voor ruimtes en architectuur

(De-)institutionalisering en inclusie in P.C. Dr. Guislain

- Het asiel – het gesticht: ‘institut Saint Guislain’
- Opname tot ver in de 20ste eeuw: potentieel levenslang, verblijf. Broeders verlenen asiel.

(De-)institutionalisering en inclusie in P.C. Dr. Guislain

- Tot jaren '80: Guislain een dorp of een micro-samenleving
 - Met alles dat eindigt op -ij: boerderij, wasserij, schoenmakerij, weverij, smederij, schrijnwerkerij, bakkerij, lekkernij (ook wel keuken genaamd), technische dienst, groendienst, cafetaria, school,...
 - *Patattenkot*
 - *Werkzaal*
 - 'Loon' in eigen geld/munt
 - Zangkoor en fanfare: patiënten en personeel
 - Administratie: '*van voren*'
 - Gangen, paden, tuinen, ... tussenruimtes ?
 - Kapel – communiteit (Broeders van Liefde)
 - School en studenten
 - Oppassers

 - Ambiance ... rituelen ... ont-moetingen

(De-)institutionalisering en inclusie in P.C. Dr. Guislain

Een ervaringsdeskundige (psycholoog) kijkt terug op 40 j. Guislain

1. Het Asiel. Caritas zonder kunde. Onmacht en machtsmisbruik.
2. Professionalisering. Peuten en ogen. Het eindeloze praten. Kaders en visies.
3. De Managers. Caritas in procedures. De heilige organisatie.
4. Zorg aan huis. Gewoon=deskundig. Behoefte aan asiel.

En vandaag ?

- Wat rest er nog van de 'institutie' ?
- Hoe misdadig is residentiële zorg ?
- Blijvende mogelijkheid/noodzakelijkheid om asiel te kunnen verlenen (in de zin van 'bescherming', 'beschutting' 'eigen-aardig mogen zijn'); o.m. als antwoord op onderbescherming. Kan dit naast of samen met de dominantie van vermaatschappelijking en inclusie ?
- Institutie niet afbreken maar openbreken ?

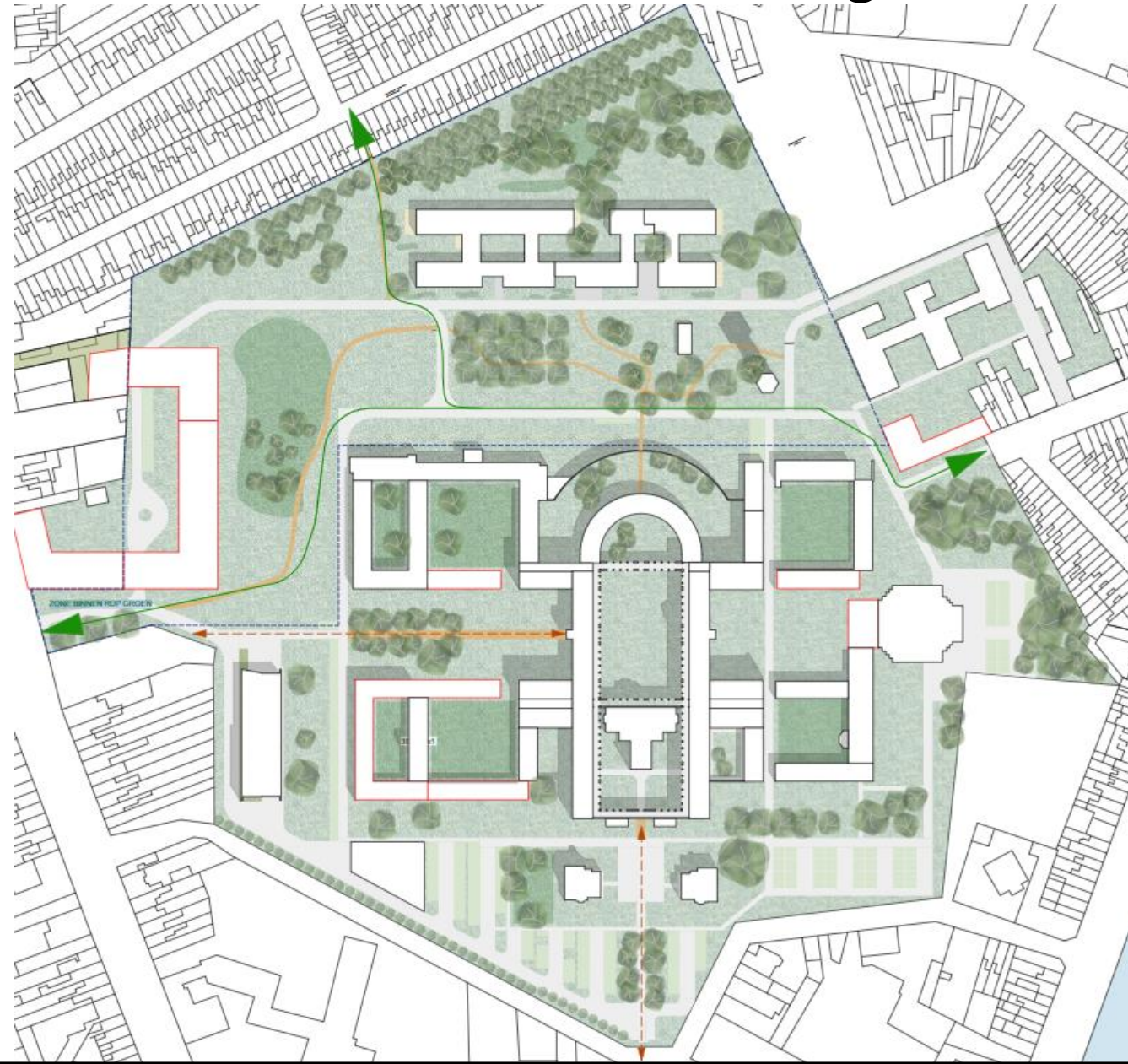
En vandaag ? Nieuwbouw Fioretti en De Steiger en de Bloemekeswijk

En vandaag ? Nieuwbouw Fioretti en De Steiger en de Bloemekeswijk

En vandaag ? Nieuwbouw Fioretti en De Steiger en de Bloemekeswijk

En vandaag ? Nieuwbouw Fioretti en De Steiger en de Bloemekeswijk

Doorstart; verhouding met rest van ziekenhuis

Inspiratie van F. Deligny

- créer des circonstances
- tussenruimtes

Aanpassen omgeving; afstemming; attuning (emotionele ontwikkeling)

Circuleren (institutionele psychotherapie)

Driehoeksverhouding tss. Ziekenhuis (& ZHschool), Museum en Buurt met Universiteit Gent als koppelaarster

Fioretti: noodzakelijke openingen

Workshop AWDI
07.10.2022

Waarom hernieuwde aandacht voor het institutionele veld?

Over kaders en sturingsmechanismen

Over publiek en privaat

Twee onherleidbare grootheden van sturing

Bestuurlijke:

- *Verticaal/hiërarchisch*
- Unifiërend
- Lineair-causaal

- Sluitend
- Reductionistisch

Sociale:

- *Horizontaal/transversaal*
- Differentiërend
- Multireferentieel,
narratief
- Open
- Complexiteit

“Mettre en place des contre-structures où puisse réadvenir le sujet.”

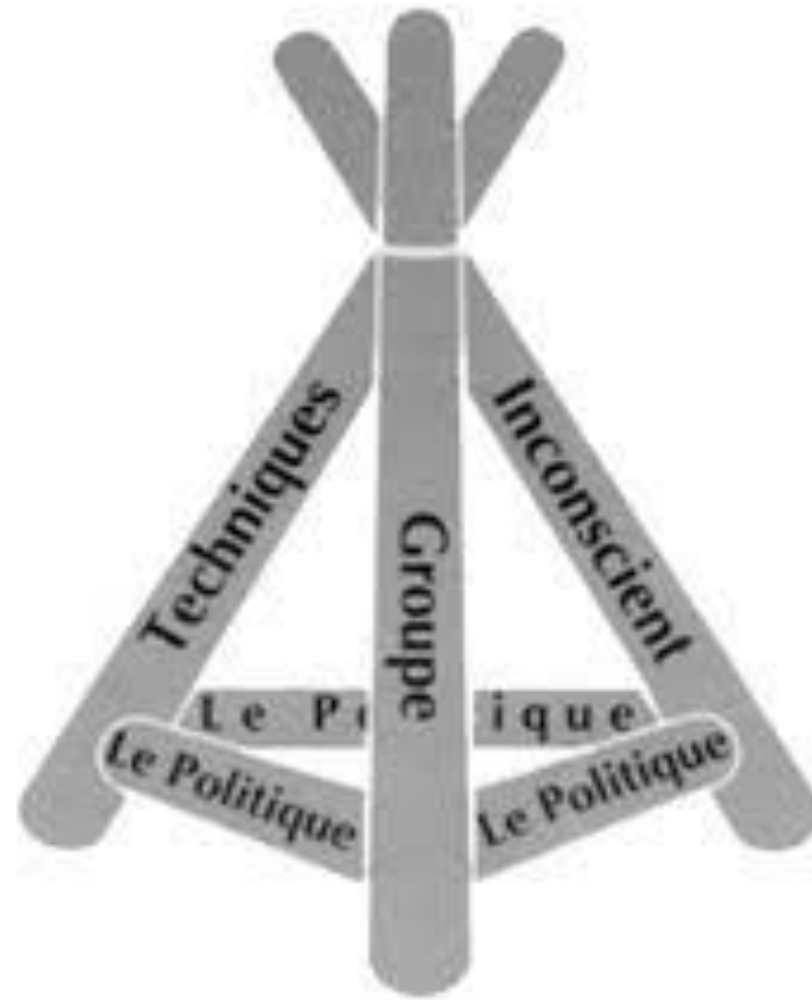
École caserne

- Massificatie en groepsvorming
- Identitair paradigma: gelijkheid
- Spiegelrelaties
- Effecten: apathie & desinteresse
agressiviteit

Institutionele pedagogie

- Subjecten één per één
- Paradigma van verschil
- Complementaire relaties
- Effecten: zin om te groeien
inschrijving soc. band
mobiliseert verlangen

Driepikkel van de Institutionele Pedagogie

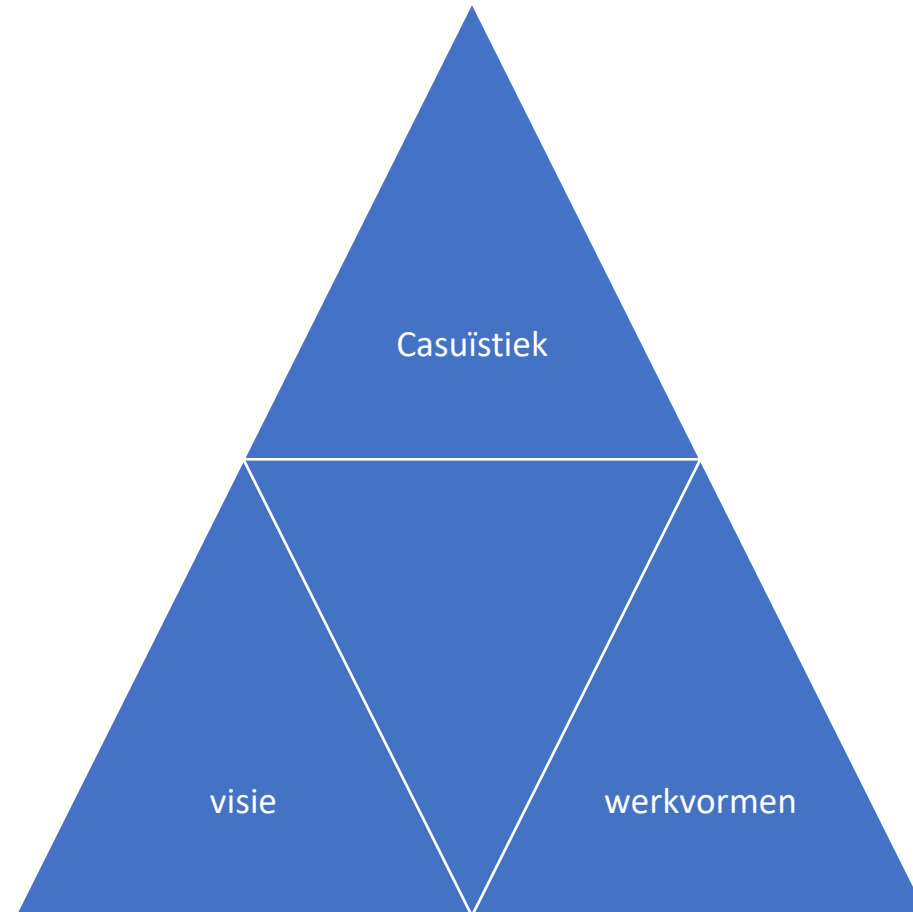
Drie niveaus van wetenschappelijkheid

Drie niveaus voor oriëntatie van onze interventies

1. **De materiële dimensie:** ruimtes, objecten, aankleding
2. **De sociologische dimensie:** uitwisseling, hoe regelen we overgangen - het komen en gaan – ook van de objecten
3. **Dimensie van de taal:** (OBW en verlangen) crisis=crisis van de taal

- Jean Oury (1962): *Il n'est que de rappeler un singulier événement qui devait aider à transformer radicalement l'hôpital: lorsque nous y introduisîmes une presse Freinet, petit format, empruntée à une école voisine. Aidés par quelques malades, nous commençâmes à imprimer un bulletin (...) Les quelques points que j'ai cités: imprimerie, club, ateliers, suffiront à tenir dépliée devant vous la toile tramée de nos tâches quotidiennes. C'est dans cet état d'esprit que j'avais proposé le terme de pédagogie institutionnelle, pensant que ce n'est pas par hasard si ces grandes architectures – hôpital et école – posent simultanément des problèmes analogues. (p 79)*

Werkzame dispositieven

Een definitie (F. Oury – Pédagogie Institutionnelle)

Een geheel van technieken, organisatievormen, werkmethodes, interne instituties, voortspuitend uit de praxis van actieve groepen, plaats kinderen én volwassenen hierbij voortdurend in nieuwe, gevarieerde situaties, die van iedereen een persoonlijk engagement, initiatief, actie en continuïteit vragen.

Deze situaties – reëel werk, limitering van tijd en van macht – roepen angst op en monden evenzeer uit in conflicten; maar onopgelost bevragen deze tegelijk de activiteit van de gemeenschap, en de affectieve en intellectuele ontwikkeling van de participanten. Vandaar de noodzaak om naast materiële “gereedschappen” en pedagogische technieken ook conceptuele “gereedschappen” en interne sociale instituties te gebruiken, die in staat zijn conflicten op te lossen door permanent materiële, affectieve en verbale uitwisseling te faciliteren, op bewust en onbewust niveau.

Principes institutionele pedagogie

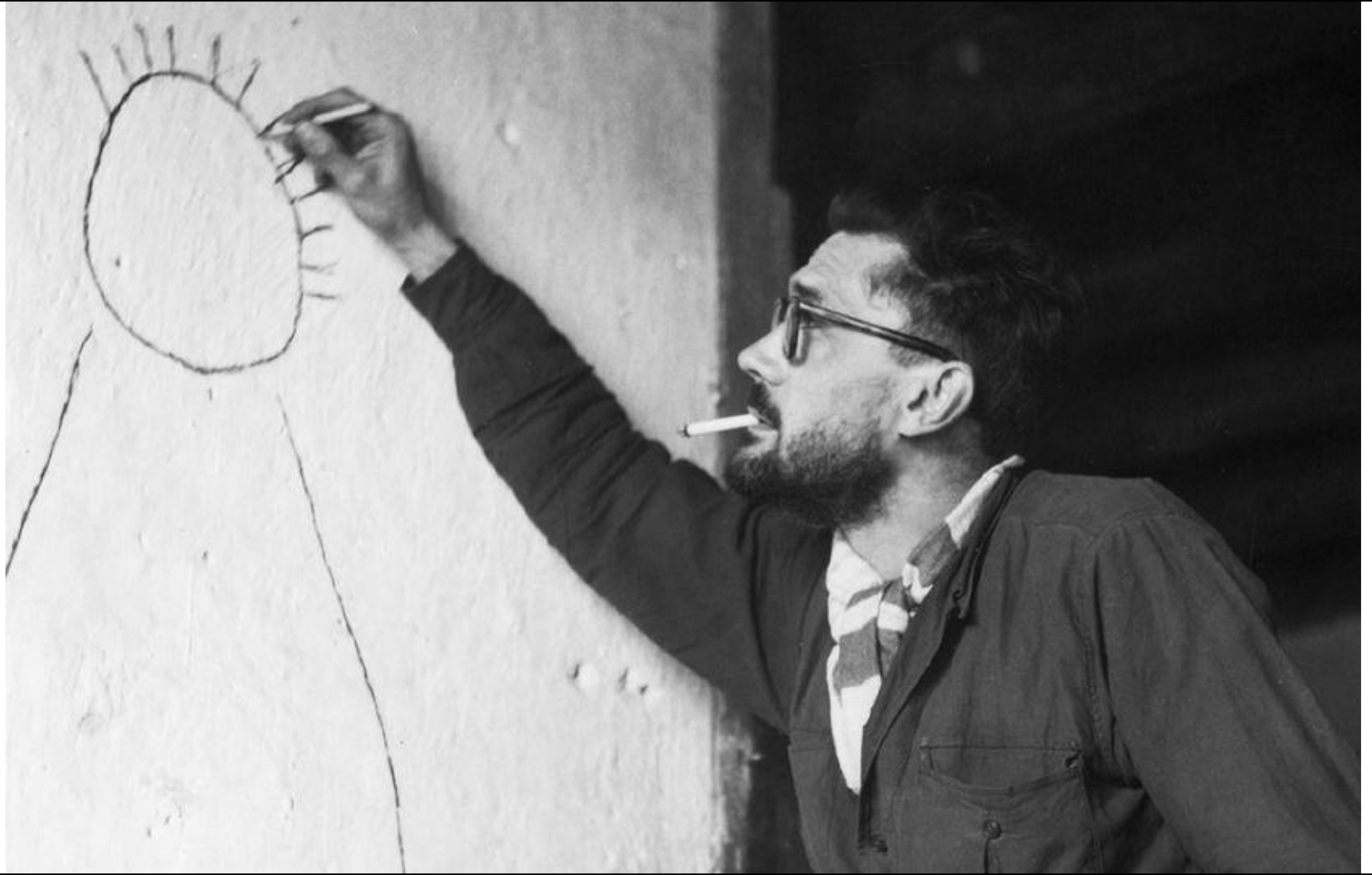
- Het alledaagse leven
- Vrije circulatie en ontmoeting
- Heterogeniteit
- De coöperatieve raad (therapeutische club)
- transversaliteit

Maitre mots (Ph. Meirieu)

- *Désengluer* (ontkleven/ontklitten)
- *Différer* (verschil maken)

M
DG
Museum
Dr. Guislain
Gent

Bart Marius – welke rol kan een museum spelen?

TRANCE EN BEZETENHEID

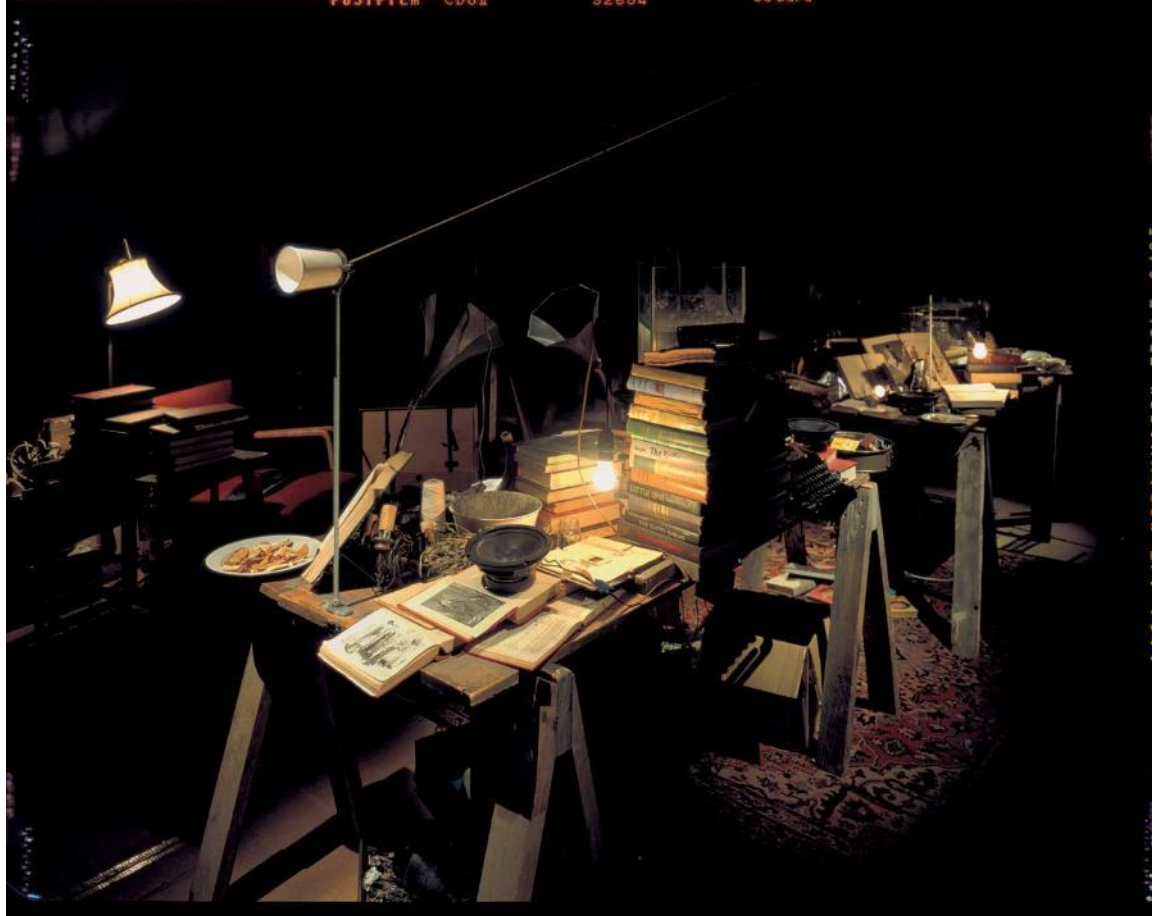
De geschiedenis van de trance is nauw verbonden met de geschiedenis van de muziek. In de jaren vijftig en zestig ontstond de trance als een nieuwe muziekstijl, die zich ontwikkelde uit de Amerikaanse soul- en funkmuziek. De trance werd vooral populair in de jaren zeventig en tachtig, toen de muziek werd gecombineerd met de elektronische muziek van de jaren zestig. De trance werd een belangrijke onderdeel van de Nederlandse muziekscene, met name in de jaren negentig en tweentigste eeuw. De trance wordt nu nog steeds gespeeld en geluisterd, maar is vooral bekend geworden door de Nederlandse trance-dj's die wereldwijd bekend zijn geworden.

TRANCE EN
PSYCHEDELIA

TRANCE EN
PSYCHEDELIA

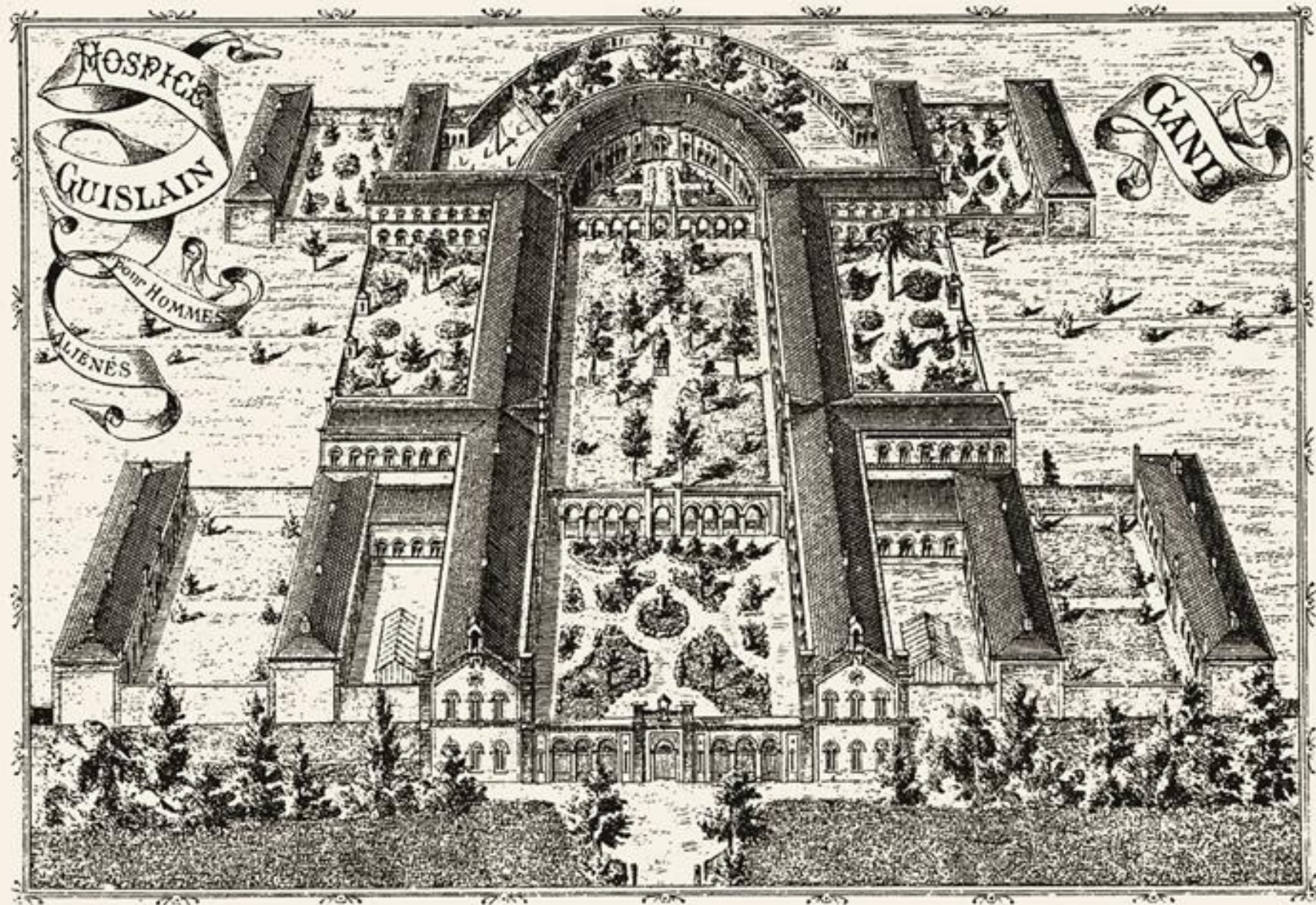

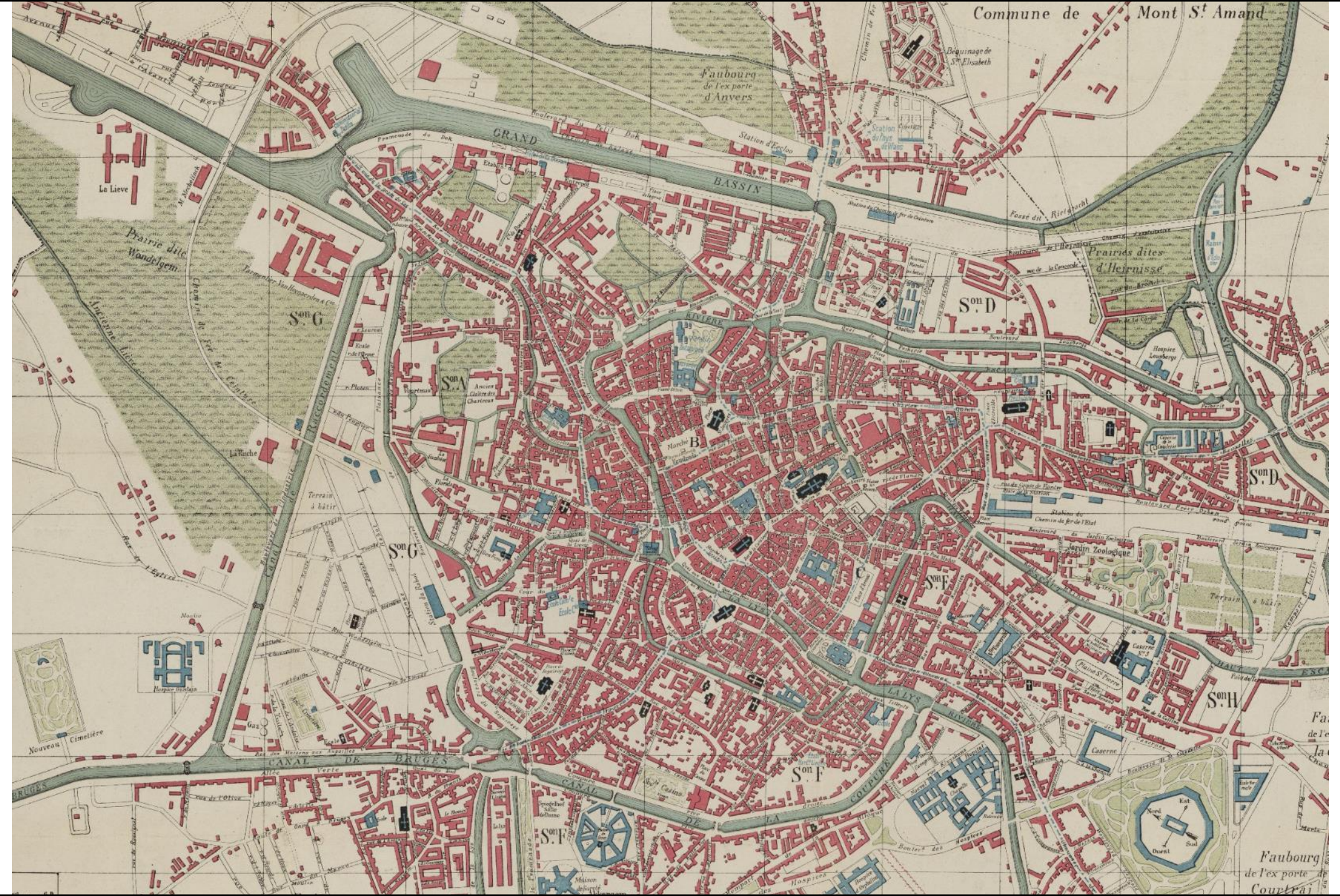

Faubourg
de l'ex porte
d'Anvers

Bequinage de
St Elisabeth

La Lieve

Prairie dite
Wandelgem

S. G

S. A

Marché B

S. D

Prairie dite
d'Heinisse

S. D

S. G

S. F

S. H

Nouveau Cimetière

CANAL DE BRUGES

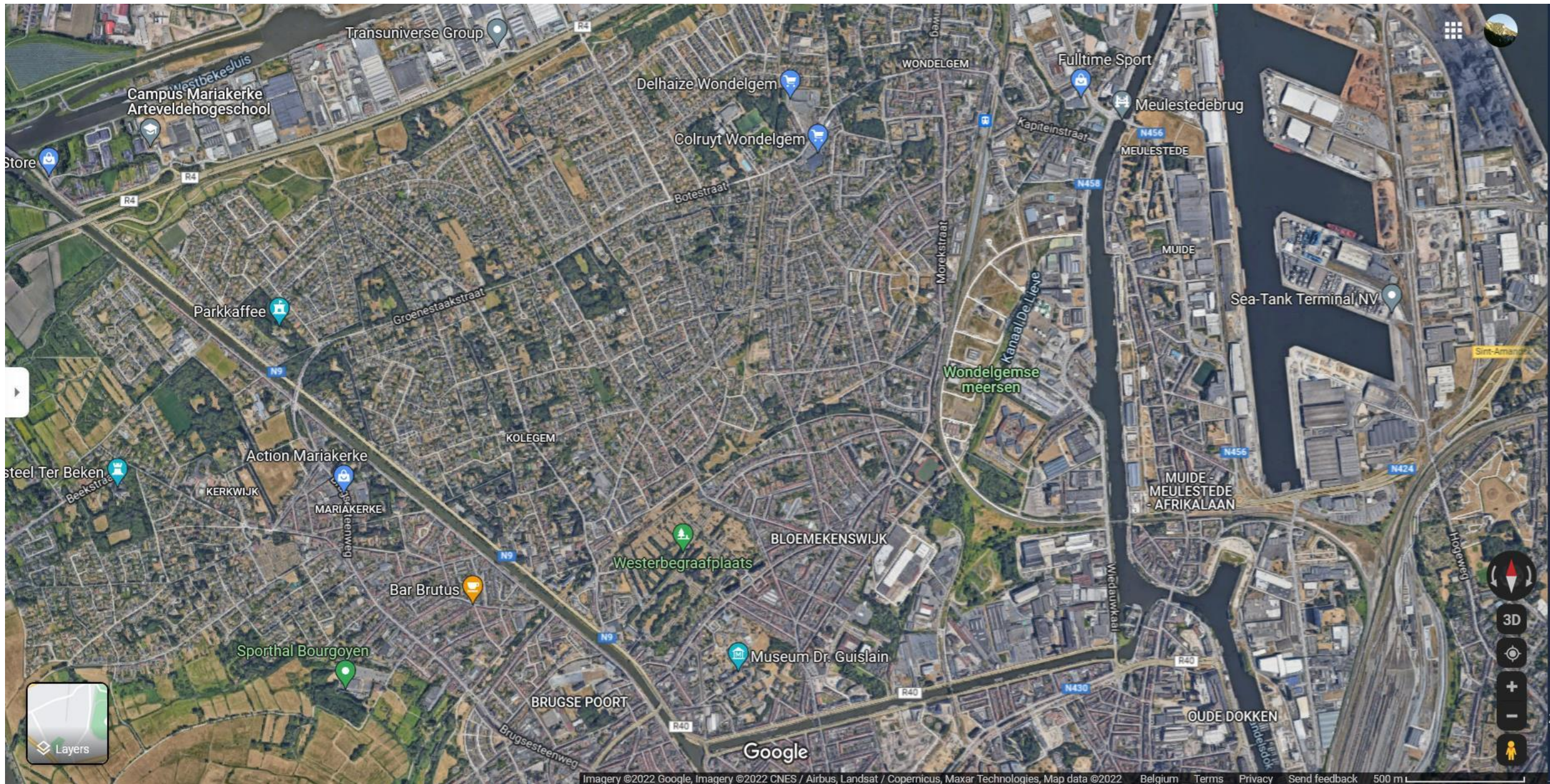
S. F

S. F

Casernes

S. H

Faubourg
de l'ex porte
Courtrai

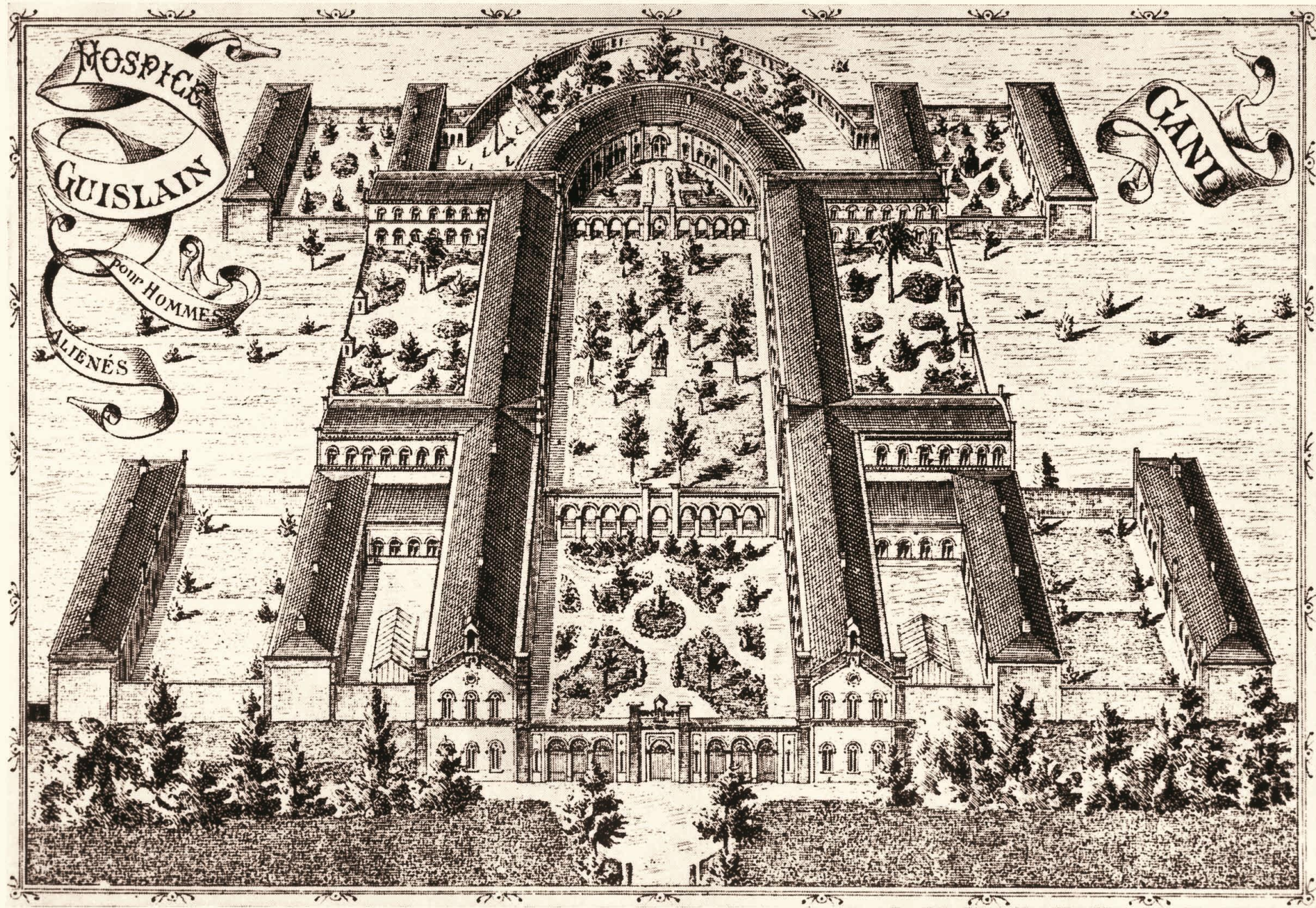
De institutionele rozenstruik:
jongeren op de site van
het 'Groot-Guislain'

de rozenstruiken van het instituut

“In Zuid Frankrijk zie je aan de wijngaarden heel dikwijls rozenstruiken staan. Rozenstruiken vangen de eerste ziektes op, dus voordat een duivenrank- of stok ziek wordt, wordt eerst de rozenstruik ziek. Wij zien eerst de tekenen van wat er misloopt in onze samenleving bij de jongeren: in onderwijs, hulpverlening ook, want wij hebben ons zo georganiseerd dat wij mee problemen genereren.”

Sabine Bourgeois

Angst langs beide kanten, en ‘boodschappers’

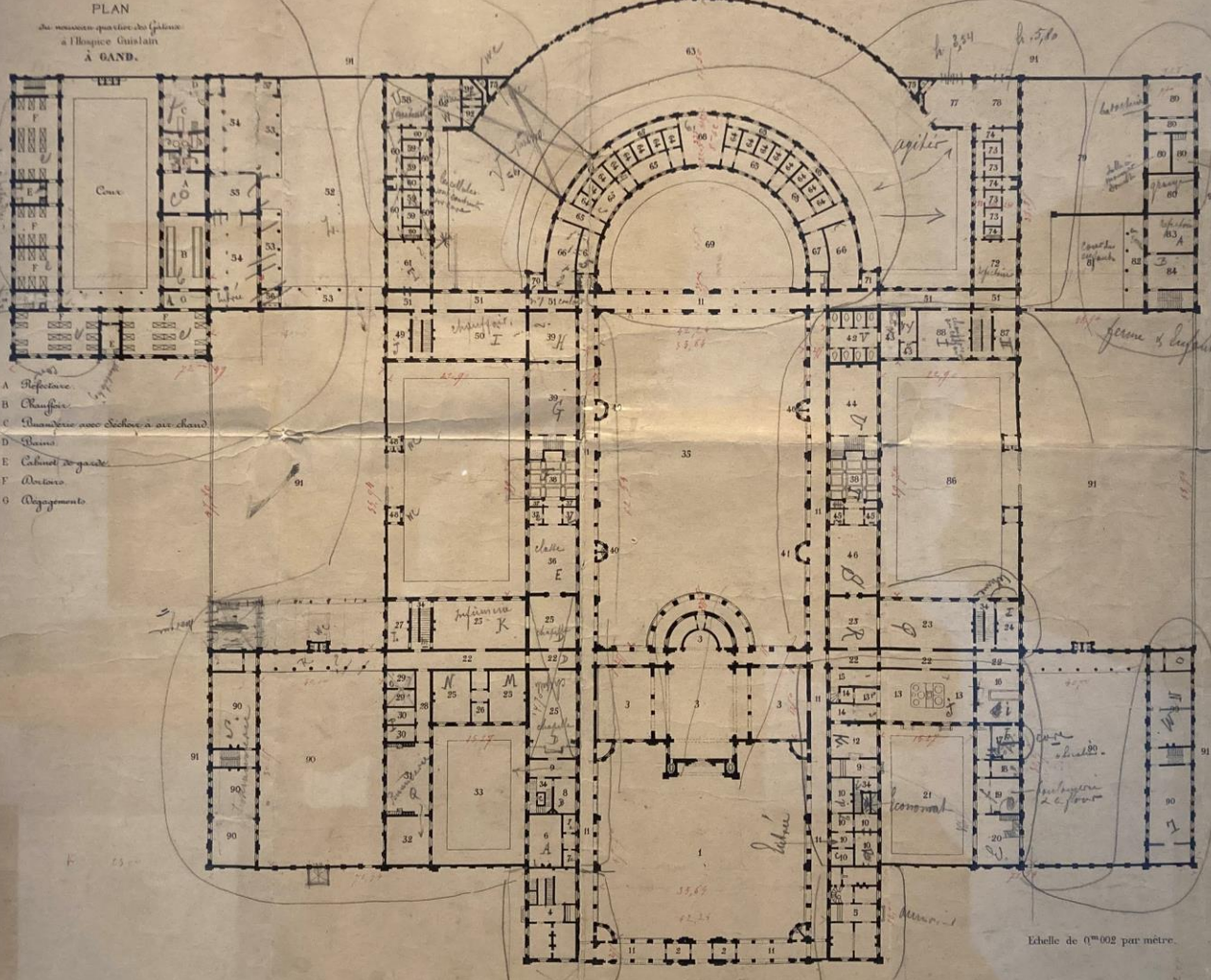
HOSPICES
GUISLAIN
POUR HOMMES
ALIENÉS

GIANT

HOSPICE GUISLAIN
 Etablissement pour hommes aliénés à
 GAND.

LÉGENDE

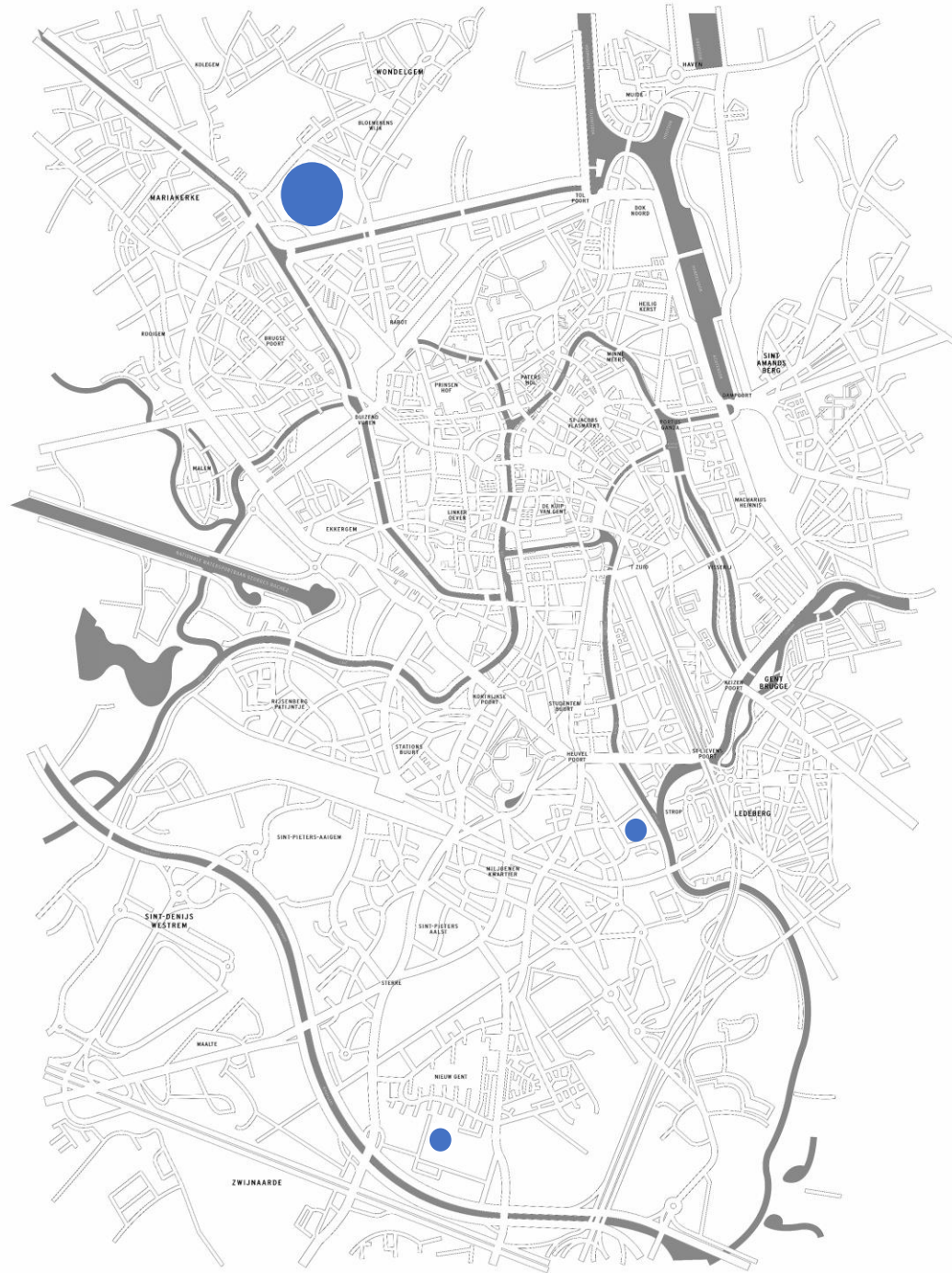
1. Cour d'entrée.
2. Loges de portiers.
3. Chapelle (non construite).
4. Habitation de M. de... ..
5. " de L'Almoner.
6. Salles des Autorités.
7. Cabinet.
8. Cabinet médical.
9. Corridors.
10. Salles et bureaux de l'administration.
11. Galeries couvertes.
12. Refectoire des fous.
13. Cuisine.
14. Office.
15. Salles de cours.
16. Esplanade.
17. Refectoire des domestiques.
18. Fenestration.
19. Boulangerie.
20. Châssis.
21. Cour de Service.
22. Corridors.
23. Refectoire général.
24. Salle de Service.
25. Infirmerie.
26. Chambre d'infirmerie.
27. Office.
28. Corridors.
29. Salle des morts.
30. Salle pour malades bruyants.
31. Buanderie.
32. Soches.
33. Cour de Service.
34. Écuries.
35. Puits pour les fous et intelligents.
36. Ecole.
37. Cabinets et dépôts.
38. Vestibules et Escaliers.
39. Salles de réunion des fous et intelligents.
40. Lieux d'aisance.
41. Pompe.
42. Salle de Bains.
43. Salles de Service.
44. Salle de musique.
45. Cabinets.
46. Salle de jour pour malades payants.

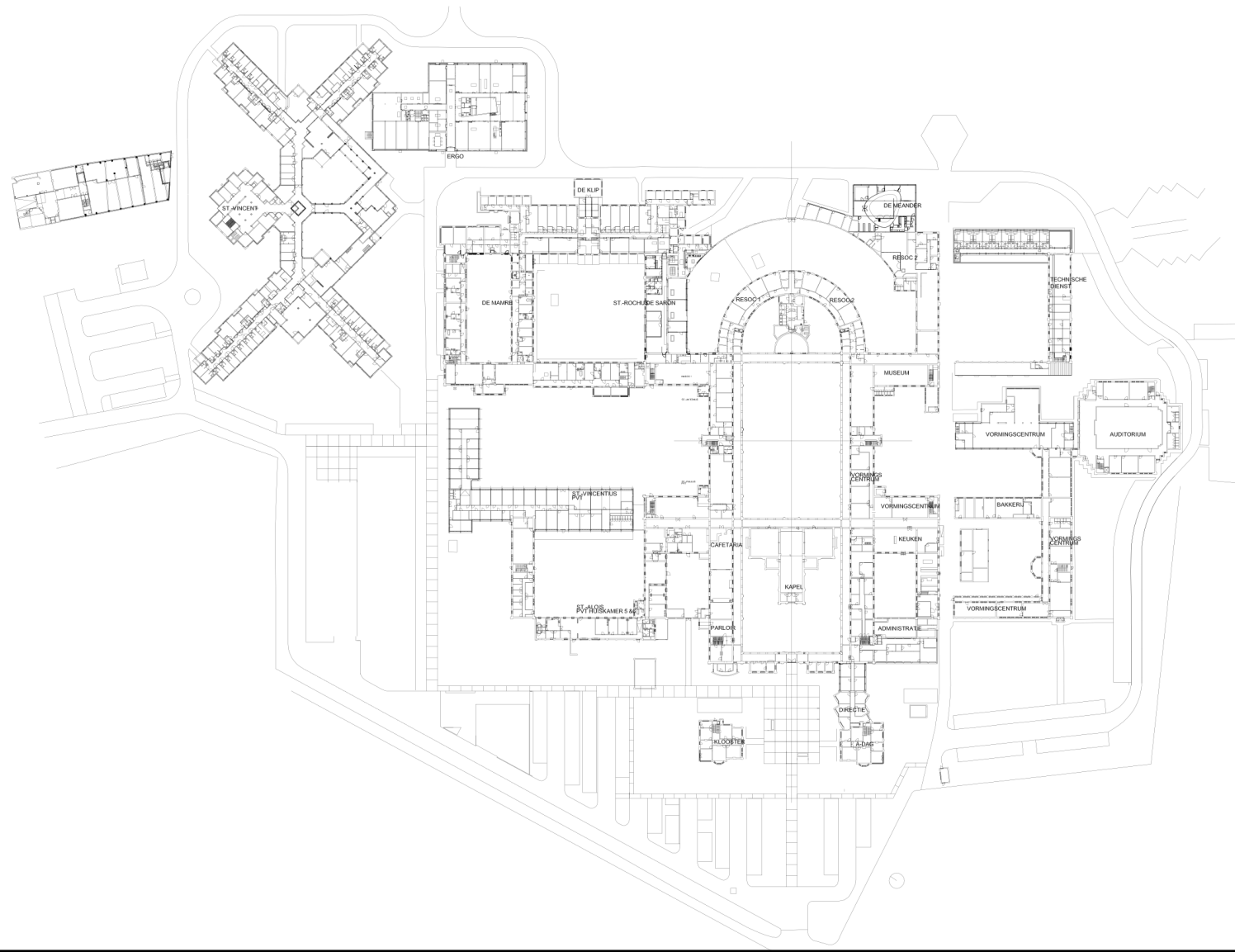

47. Puits des fous sans intelligents.
48. Lieux d'aisance.
49. Cabinet du gardien.
50. Salle de réunion.
51. Corridors.
52. Puits des malades fous.
53. Galeries couvertes.
54. Portes des fous.
55. Salle de jour.
56. Lieux d'aisance.
57. Pompe et lavoir.
58. Malades fous ou fous.
59. Cellules pour fous bruyants.
60. Corridors.
61. Portes.
62. Cour.
63. Puits des agités.
64. Cellules.
65. Corridors.
66. Portes.
67. Chambres des gardiens.
68. Refectoire des agités.
69. Jardin.
70. Observatoire.
71. Pompe.
72. Salle de jour pour agités.
73. Cellules d'isolement.
74. Corridors.
75. Lieux d'aisance.
76. Pompe.
77. Cour.
78. Salle.
79. Cour de la ferme.
80. Bâtiments de la ferme, stables, etc.
81. Puits des enfants malpropres et fous.
82. Galeries couvertes.
83. Salle de jour.
84. Refectoire.
85. Escalier.
86. Puits des enfants.
87. Salle de service.
88. Salle de jour pour enfants.
89. Lieux d'aisance.
90. Bâtiments et Cour pour ateliers.
91. Jardin potager.
92. Cellules et trois pompes.

Echelle de 0^m002 par mètre.

Fait et dressé en 1872.

deelstudies en gecombineerde methodes

Museum, Psychiatrie en buurt (begon 1 jaar geleden)

Welke link?

De ziekenhuisschool als onmiddellijke aanleiding voor een breder sociaal-ruimtelijk onderzoek

1 tafel maken en gaan wandelen

'Dé psychiatrie', vs. verschillende baronieën

Komst van de jongeren vs. explicieten en impliciete logica's van de zorg

Wat is wonen, wat is verblijven, wat is een zorgomgeving?

Een geleefde geschiedenis van professionals en (ex)patiënten

Waar gaan we naar toe? en vooral: waar komen we vandaan?

Gemeenschapsvorming op en rond de site over de jaren heen

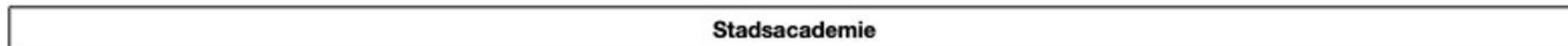
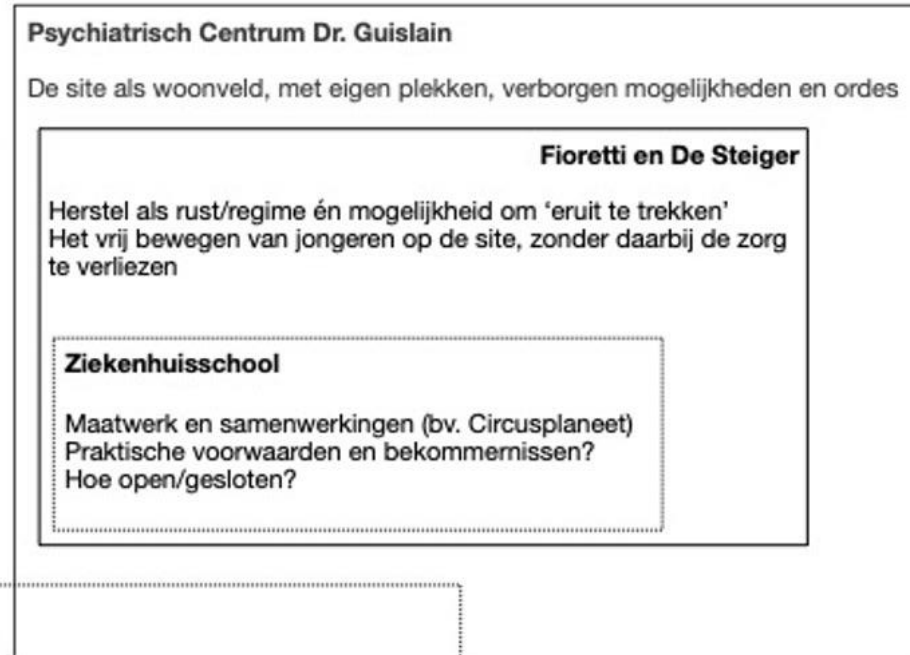
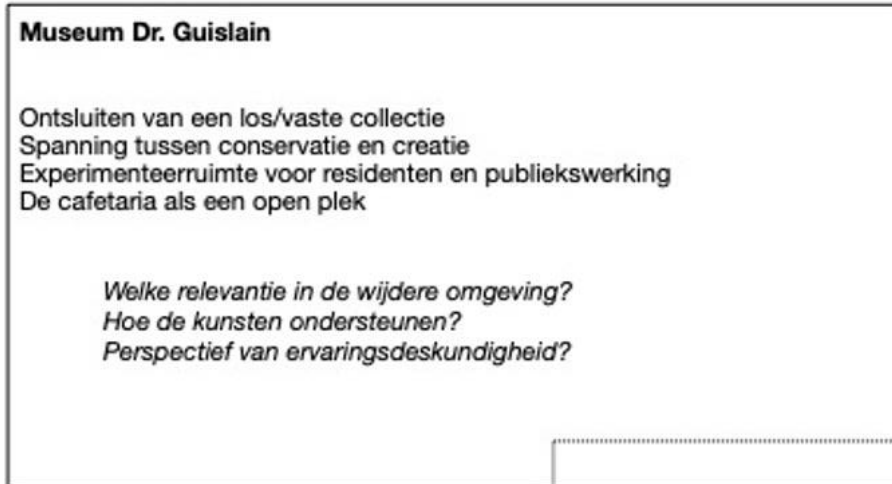
Kennis van binnenuit, geleefde ervaring van (ex)patiënten

Camérer (Fernand Deligny) en focus groepen

Veldwerk op en rond de oude locaties en samen verhuizen

Filmen als onderzoeksmethode

Videofragmenten als vertrekpunt voor terugkoppeling met begeleiders

enkele opmerkingen, maar vooral veel vragen

‘Zoals een normaal huis’

Therapie, regime en problematiek als de eeuwige verbijzondering

Komst van nieuwe afdelingen is een kritisch punt - of niet?

Heronderhandelen van link tussen museum, ziekenhuis en buurt?

Ongemakkelijke boodschappers dagen institutionele grenzen/gewoontes uit

Volwassen patiënten tov jongeren: ‘*ze gaan ons uitlachen*’

Patiënten tov buurt / doorwaadbaarheid van de site: ‘we hebben nu net respect verkregen’

Oefeningen in openheid...

Hoe functioneert onderzoek in deze?

Lovenswaardige visie vs. heftige praktijk?

Is onderzoek ook een ongemakkelijke boodschapper?

Tussenruimte en ruimte voor onderzoek als noodzakelijke ademruimte